

ECCAR:S TIOPUNKTS- HANDLINGPLAN

VERKTYGSLÅDA FÖR LIKA RÄTT LOKALA INSATSER MOT RASISM

European
Coalition
of Cities

against Racism

International Coalition
of Inclusive and
Sustainable Cities – ICCAR

Co-funded by
the European Union

Varför behövs den?
Utgångspunkter
Från ord till handling
Uppföljning

VERKTYGSLÅDA FÖR LIKA RÄTT LOKALA INSATSER MOT RASISM

ECCAR:S TIOPUNKTSHANDLINGPLAN

KOMMUNEN AGERAR I SIN ROLL SOM EN

- demokratisk institution
- regelskapare
- arbetsgivare
- tjänsteleverantör
- offentlig upphandlare

ECCAR:S TIOPUNKTSHANDLINGPLAN¹

1. Större vaksamhet mot rasism
2. Analyser av rasism och diskriminering och övervakning av den lokala politiken
3. Bättre stöd till offren för rasism och diskriminering
4. Mer delaktiga och bättre informerade invånare
5. Kommunen som ger sitt aktiva stöd till lika rätt
6. Kommunen som aktivt främjar lika rätt som arbetsgivare och tjänsteleverantör
7. Rättvis tillgång till bostäder
8. Utmanande av rasism och diskriminering genom utbildning
9. Främjandet av kulturell mångfald
10. Hatbrott och konflikthantering

¹ SKL och det svenska nätverket av kommuner mot rasism och diskriminering använder samma 10 punkter som en utgångspunkt för sitt arbete. Se <https://skl.se/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamstalldhet/rasismdiskriminering/exempelmotdiskrimineringochrasismtiopunktsprogram.700.html>

Projektet samordnades av ETC Graz, och genomfördes med följande partners:

Stockholms universitet - SU (Sverige)

Universitetet i Padova - Mänskliga rättigheter - HRC Padova (Italien)

Centrum för europeisk konstitutionell rätt - CECL (Grekland)

Otherness Foundation - NEKI (Ungern)

Cidalia (Spanien)

Europeiska koalitionen av städer mot rasism (ECCAR e.V.)

UNESCO som medlem av ICCAR (International Coalition of Sustainable and Inclusive Cities)

Redaktörer: Isabella Meier, Ingrid Nicoletti, Klaus Starl, Paul Lappalainen

Utgåva: 2.0 februari 2017, Graz – Stockholm - Potsdam

Verktyslåda för lika rätt förverkligades med stöd från Europeiska kommissionen, UNESCO, Europeiska koalitionen för städer mot rasism (ECCAR), Open Society Foundation – At Home in Europe, ETC Graz och städerna Bern, Bologna, Esch-sur-Alzette, Gent, Graz, Potsdam, Rotterdam, Wien och Zürich.

Denna publikation har möjliggjorts med ekonomiskt stöd från EU-kommissionens program för rättigheter, jämlikhet och medborgarskap (RAC) (ADPOLIS JUST/2014/RDIS/AG/DISC/ 8084). Innehållet i denna publikation är ETC Graz och dess samarbetspartners ansvar och får inte på något sätt ses som uttryck för Europeiska kommissionens åsikter.

INLEDNING

Verktyslåda för lika rätt är en handbok som ska ge stöd till städer när de genomför lokala strategier för att framgångsrikt motverka rasism och diskriminering eller justera befintliga strategier. Verktyslåda för lika rätt innehåller erfarenhetsbaserade stegvisa instruktioner för att genomföra konkreta åtgärder, som inleds med utformning av åtgärderna och avslutas med resultatutvärdering. Hela innehållet baseras på expertkunskap som har förmedlats av erfarna beslutsfattare och tjänstemän i olika europeiska städer.

Vårt mål har varit att ge förslag som är så konkreta som möjligt. Vi uppmanar er att läsa denna verktyslåda som en samlad bild av den expertkunskap som finns hos kollegor i andra städer och utnyttja det som verkar användbart för er stad.

Det skulle inte ha varit möjligt att skapa denna verktyslåda utan stöd från ett antal städer och medarbetare, som delade med sig av erfarenheter, kunskaper och tid. ECCAR och redaktörerna tackar alla deltagande städer för deras bidrag och gästfrihet, särskilt:

Agia Varvara (Grekland)

Aten (Grekland)

Barcelona (Spanien)

Berlin (Tyskland)

Bern (Schweiz)

Bilbao (Spanien)

Bologna (Italien)

Botkyrka (Sverige)

Budapest (Ungern)

Castilla-La Mancha (Spanien)

Esch-sur-Alzette (Luxembourg)

Gent (Belgien)

Graz (Österrike)

Madrid (Spanien)

Malmö (Sverige)

Nantes (Frankrike)

Pecs (Ungern)

Potsdam (Tyskland)

Rotterdam (Nederländerna)

Santa Cruz (Spanien)

Sevilla (Spanien)

Toulouse (Frankrike)

Turin (Italien)

Valencia (Spanien)

Wien (Österrike)

Zürich (Schweiz)

ECCAR:S TIOPUNKTSHANDLINGSPLAN FÖR STÄDER

VARFÖR BEHÖVS DEN? 10

UTGÅNGSPUNKTER 12

PLANERING OCH ENGAGEMANG AV INTRESSETER	12
Steg Medlemskap i ECCAR	12
Steg Utnämna en samordnare för handlingsplanen	12
Steg Engagera relevanta aktörer i kommunen	13

UTVECKLING AV INNEHÅLLET	15
Steg Behovsanalys	15
Steg Samordning av nuvarande resurser	16
Steg Förhandla om åtgärder för handlingsplanen	16
Steg Utarbeta handlingsplanen	17

FRÅN ORD TILL HANDLING 20

STRUKTURELL FÖRANKRING	20
Steg Fullmäktigebeslut om handlingsplanen	20
Steg Sätt upp en kommitté för att genomföra handlingsplanen	21
DET DAGLIGA ARBETET	22
Steg Kontinuerlig uppföljning av genomförande och framsteg	22
Steg Bedömning och analys	22

UPPFÖLJNING 23

Steg Rapport till ECCAR 23

HÅLLBARHET 23

FRAMGÅNGSFAKTORER 24

GENOMSLAG OCH RESULTAT 25

RESURSER OCH EXEMPEL 26

ECCAR:S TIOPUNKTSHANDLINGSPLAN FÖR STÄDER

ECCAR:s handlingsplan i tio punkter, som antogs den 10 december 2004 i Nürnberg, kan undertecknas av europeiska städer som vill ansluta sig till den europeiska koalitionen av städer mot rasism (ECCAR) på grundval av dessa åtaganden. De anslutna städerna åtar sig att integrera handlingsplanen i sina strategier och handlingsprogram och utlovar de mänskliga, ekonomiska och materiella resurser som krävs för att den ska kunna genomföras. Det står varje stad fritt att välja de åtgärder man bedömer som mest relevanta eller mest brådskande.

Men för att uppnå samstämmighet uppmanas varje stad att genomföra åtminstone en åtgärd så snart som möjligt när det gäller vart och ett av åtagandena. Städer som redan har genomfört eller just nu genomför några av de föreslagna åtgärderna uppmanas att förbättra eller komplettera dem med ytterligare åtgärder relaterade till handlingsplanen. Undertecknarna åtar sig att inrätta en kontaktpunkt med ansvar för uppföljning och samordning av handlingsplanen.

De 10 åtaganden är följande:

1. Större vaksamhet mot rasism
2. Analyser av rasism och diskriminering och bevakning av kommunens åtgärder
3. Bättre stöd till offren för rasism och diskriminering
4. Mer delaktighet och bättre informerade invånare
5. Aktivt stöd från staden för lika möjligheter
6. Staden som arbetsgivare och tjänsteleverantör som står för lika möjligheter
7. Rättvis tillgång till bostäder
8. Utmanande av rasism och diskriminering genom utbildning
9. Främjande av kulturell mångfald
10. Hatbrott och konflikthantering

Det föreslås att tiopunktshandlingsplanen ska utformas som ett övergripande program där olika kommunala förvaltningar arbetar tillsammans, på grundval av insikter och erfarenheter hos dem som deltagit i utarbetandet av programmet, kombinerat med aktivt och engagerat deltagande av civilsamhället.

I den internationella konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering (ICERD) görs det tydligt att ***”man med rasdiskriminering avser varje distinktion, utslutande eller preferens på grund av ras, hudfärg, härkomst eller nationellt eller etniskt ursprung ...”***

”Distinktion” innebär att en person definieras som annorlunda på grundval av ”ras“, hudfärg, etnicitet, härkomst, födelse, religion eller språk (enligt biologiska och kulturella be-

teckningar), vilket rättfärdigar skilda rättigheter på strukturell nivå. Motsatsen till distinktion är jämlikhet. Med jämlikhet menas både ett tillstånd och en process.

Med *"uteslutning"* menas att personer nekas tillgång till och åtnjutande av mänskliga rättigheter. EU har accepterat termen social uteslutning/exkludering så som den har definierats av ILO men utvidgat definitionen genom att betona att social exkludering sker när människor inte kan delta fullt ut eller bidra inom samhället på grund av *"förvägandet av civila, politiska, sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter"*. Det anges i definitionerna att uteslutning (exkludering) beror på *"en kombination av hopplänkade problem som arbetslöshet, bristande yrkesskicklighet, låga inkomster, dåliga bostäder, dålig hälsa och nedbrytning av familjer"*. Att delta är en förutsättning likaväl som syftet med mänskliga rättigheter. Motsatsen till uteslutning är inkludering.

"Begränsning" innebär en inskränkning av åtnjutandet av mänskliga rättigheter i praktiken. Den positiva motsvarigheten är att ha *"lika möjligheter"*.

"Preferens" innebär privilegier för en person på grund av *"ras"*, hudfärg, etnicitet, härkomst, födelse, religion eller språk jämfört med en annan person. Symmetriskt behandlas en person sämre jämfört med en annan. Den positiva motsvarigheten till denna inställning är *"jämlig behandling"*.

Strategier och åtgärder som framgångsrikt motverkar etnisk diskriminering måste därför bidra till de positiva motsvarigheterna till diskrimineringens fyra dimensioner.

Att motverka diskriminering innebär därför att öka jämlikhet, inkludering, lika möjligheter och/eller likabehandling.

→ **ECCAR:s TIOPUNKTSHANDLINGSPLAN FÖR STÄDER** som beskrivs i detta kapitel motverkar diskriminering genom att främja alla dessa dimensioner.

INFORMATION OM KONTEXTEN

Följande kapitel har utvecklats genom ett antal intervjuer med tjänstemän och politiker som ansvarar för genomförandet av ECCAR:s handlingsplaner eller andra handlingsplaner som omfattar ämnen som motsvarar ECCAR:s åtaganden i Bern (Schweiz), Bilbao, Castilla la Mancha (Spanien), Ghent (Belgien), Graz (Österrike), Madrid, Santa Cruz de Tenerife och Valencia (Spanien). Fältarbetet kompletterades genom att inkludera resultat från Dublin (Irland) och Nürnberg (Tyskland).

VARFÖR BEHÖVS DEN?

- Policyn stöder respekten för, skyddet och uppfyllandet av internationella människorättsförpliktelser, i synnerhet den internationella konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering (ICERD), Europakonventionen om mänskliga rättigheter och normer för icke-diskriminering som uttrycks i såväl internationell rätt, EU-rätt och nationell rätt (för en lista över relevanta människorättsdokument se respektive bilaga). Inrättandet av en bevakningspolitik gör arbetet till en pågående verksamhet i stället för ett enstaka politiskt uttalande.

ECCAR:s handlingsplan:

- erbjuder en ram för kommunens strategier och prioriteringar
- underlättar förhandlingarna inom staden, eftersom staden har tagit på sig ett ansvar gentemot ett internationellt nätverk
- tilltalar lokala politiker eftersom ECCAR och UNESCO är involverade
- utgör en marknadsföring av kommunen, och kommunens åtagande ”att vidta åtgärder mot rasism och diskriminering“ kommer att ingå i kommunens identitet
- ger olika åtgärder och aktioner större tyngd och därmed större synlighet
- bidrar till att förbättra arbetsrutinerna och ger därmed stöd till stadens tjänstemän (med att lättare nå målgrupper, få förtroende bland befolkningen, locka till sig de mest kvalificerade medarbetarna osv)
- bidrar till att samordna kommunens åtgärder mot diskriminering
- fungerar mer effektivt eftersom alla avdelningar får ett tydligare ansvar
- ger en strukturerad översikt över stadens åtgärder
- är ett åtagande för hela kommunen utifrån en politisk överenskommelse, vilket innebär att man budgeten för alla avdelningar måste ta hänsyn till detta
- sätter ramarna för ett mer varierat och rikt utbud av lokala tjänster som kommer att gynna alla invånare
- uppmuntrar på olika sätt till en utveckling av civilsamhällets egenmakt, i synnerhet som nyckelaktör i de åtgärder som staden vidtar samt utvärderingen av dessa åtgärder

Tips! Utse en samordnare för handlingsplanen i stadens förvaltning. Detta för med sig ytterligare fördelar:

- Samordning av förvaltningarnas engagemang när det gäller att genomföra handlingsplanen
- En struktur för kontinuerlig och regelbunden uppföljning
- En dynamik skapas inom och mellan förvaltningar, vilket får människor att samlas runt samma bord
- En bro till civilsamhället

HUR KAN ECCAR:S HANDLINGSPLAN ANVÄNDAS?

ECCAR:s handlingsplan erbjuder ett brett format som är tillämpligt på såväl stora som små städer. Det är ett format som en stad kan använda för att genomföra en bred politik eller för att fokusera på nyckelfrågor. Den kan anpassas till de brådskande problem och prioriteringar som möter en stad. Åtagandena fokuserar på teman som ligger inom en stads politiska maktbefogenheter.

ECCAR-städerna använder handlingsplanen på olika sätt: som politiskt åtagande, som långsiktig strategi, som operativt verktyg för dess genomförande, eller – i bästa fall – som ett balanserat knippe med alla dessa komponenter. Vissa handlingsplaner koncentrerar sig på kommunens inre sfär (politiskt styre och förvaltning), medan andra också inriktar sig på den privata sektorn och lokalbefolkningen. Målsättningarna för planen behöver uttryckas tydligt.

Tips! I stället för ett enstaka politiskt uttalande, gör arbetet till ett kontinuerligt program genom att:

- inrätta lämpliga strukturer
- anpassa det till utvecklingen inom samhället och politiken
- hålla den aktuell
- skapa och utveckla en lärprocess
- stödja och utveckla den politiska och offentliga debatten

Ange därför tydliga politiska mål, lyft fram konventionen om avskaffande av rasdiskriminering och Europakonventionen för mänskliga rättigheter (och andra instrument för mänskliga rättigheter), och granska och förnya regelbundet de operativa delarna av arbetet. ECCAR-planen måste ses som en bred plan som omfattar alla kommunala verksamheter.

BEGRÄNSNINGAR

Handlingsplanens omfattning begränsas av de maktbefogenheter som en kommun har. Men den ger också möjlighet att påverka och samarbeta med andra regionala eller statliga myndigheter med de relevanta befogenheterna (t.ex. polisen, försäkringskassan, arbetsförmedlingen).

UTGÅNGSPUNKTER

PLANERING OCH ENGAGEMANG AV INTRESSETER

1

STEG Medlemskap i ECCAR

ECCAR/UNESCO-paraplyet tilltalar den politiska nivån och kan utnyttjas på den administrativa nivån.

Börja med att övertyga den politiska ledningen för en förvaltning. Han/hon har rollen att övertyga sina kollegor i andra förvaltningar att stödja utvecklingen och genomförandet av ECCAR:s handlingsplan.

2

STEG Utnämnen en samordnare för handlingsplanen

Jobbprofil för samordnaren:

Uppgifter:

- kontakta olika förvaltningar inom kommunen och diskutera vad de kan göra när det gäller handlingsplanen
- leda sammanträden med ansvariga personer
- involvera intressenter och påbörja/leda en samrådsprocess
- utarbeta handlingsplanen
- säkerställa uppföljning av handlingsplanen under hela dess löptid

Kvalifikationer:

- hög social kompetens
- helhetssyn och breda kvalifikationer
- konsensus-orienterad, diplomatisk inställning
- bestämdhet
- förmåga att kompromissa
- tålamod, medvetenhet om att ni samordnar en process som tar tid
- djupare förståelse av rasism och etnisk diskriminering samt andra diskrimineringsgrunder, och samspelet mellan dem

Arbetsbelastning:

Arbetsbelastningen för samordning varierar starkt i varje fas av genomförandet. Planens uppbyggnadsskede är mycket tidskrävande, liksom varje kontakt med olika förvaltningar för att ta reda på hur långt man kommit. Räkna i genomsnitt med en halvtidstjänst.

3

STEG Engagera relevanta aktörer i kommunen

Förhandla och genomför handlingsplanen både på politisk och administrativ nivå. Välj ut aktörer och intressenter i enlighet med de mål som handlingsplanen eftersträvar.

Hur ska den politiska nivån övertygas?

På politisk nivå är det en uppgift för förvaltningens politiska chef att presentera tanken för sina kolleger inom andra förvaltningar. Betona ECCAR:s och UNESCO:s potential och den nytta kommunen kommer att dra av medlemskap och handlingsplanen.

Betona att handlingsplanen bidrar till att förbättra kommunens arbete och ger stöd åt stadens tjänstemän i deras arbetsrutiner: det går bättre att nå målgrupper och den kommunala förvaltningen får ökat förtroende hos befolkningen.

Hur ska man övertyga på den administrativa nivån?

Tänk på den administrativa strukturen i din stad när du tar kontakt med andra förvaltningar. Vissa förvaltningar bedriver kanske redan relevanta åtgärder och kan därför vara öppna för handlingsplanen, medan andra kommer att vara mindre intresserade och motvilliga att ta på sig en "ny börda". Tänk på att det finns olika grader av medvetenhet när det gäller temat rasism och diskriminering. Anslå tid för personliga möten med ansvariga personer för att presentera och tala om själva idén med ECCAR:s handlingsplan. Betona att handlingsplanens syfte är att stödja tjänstemän i att bedriva ett arbete av hög kvalitet.

Tips! Sätt fokus på en samordnad ansats mellan de politiska och administrativa nivåerna när det gäller att främja handlingsplanen på båda nivåerna. Tjänstemän behöver politisk uppbackning för att ta kontakt med andra förvaltningar och komma överens om handlingsplanen. Omvänt bör tjänstemännen förse sin politiska chef med fakta, argument och regelbunden uppdatering om processen. Ett regelbundet utbyte mellan den administrativa samordnaren och borgmästarens eller den biträdande borgmästarens stab (eller motsvarighet i en svensk kommun) rekommenderas.

RISKER, UTMANINGAR

Förvaltningar är angelägna om sin autonomi och vill inte ha inblandning från andra avdelningar

ÅTGÄRDER FÖR ATT MINIMERA RISKERNA

Var diplomatisk som samordnare. Börja utifrån den aktuella förvaltningens synvinkel, ge positiv feedback om vad som redan görs och se därefter vad som ytterligare kan göras. Ta reda på vad som redan finns. Gå inte in med inställningen "lyssna, jag är här för att tala om vad ni ska göra". Respektera faktum att de är experter på vad de gör. Motivera dem att delta i utvecklingsprocessen (ett engagerat förhållningsätt) och var nyfiken inför deras idéer. Sträva efter att få förvaltningen att känna att de "äger" sin medverkan i planen.

Förvaltningar är tveksamma inför att delta

Satsa på gott samarbete mellan borgmästaren/biträdande borgmästaren, kommunstyrelsen och den administrativa samordnaren. Förvaltningarna bör stå för kontinuerlig återkoppling till den politiska ledningen, och politikerna måste backa upp sina förvaltningar när det gäller att utveckla handlingsplanen.

Förhandla samtidigt på politisk och administrativ nivå.

Försök att etablera personliga kontakter genom att mötas ansikte mot ansikte. Besök förvaltningarna, i stället för att bjuda in personer till ert kontor.

Fokusera på hur förvaltningarna ska kunna dra nytta av att delta, t ex genom att kommunens anställda blir mer effektiva i hanteringen av invånarnas olika behov.

UTVECKLING AV INNEHÅLLET

4

STEG Behovsanalys

Ordna konsultationer med befintliga rådgivande nämnder (t.ex. invandrarrådet, integrationsnämnden), företrädare för invandrare/olika etniska grupper, föreningar, icke-statliga organisationer och andra intressenter. Be om deras åsikter kring behov och prioriteringar när det gäller åtgärder som ska ingå i handlingsplanen. Utgångspunkten för behovsbedömning är att få organisationer att komma i kontakt med varandra och uppmuntra synergier och nätverksaktiviteter. Beroende på åtgärd och verksamhetsområde är det nödvändigt att noga överväga vilka som bör delta i samrådsprocessen.

Man kan

- fokusera på en allmän behovsbedömning och bjuda in medlemmar av invandrargrupper och icke-statliga organisationer för att tala om sin syn på prioriteringar när det gäller handlingsplanen som helhet eller
- organisera separata sammanträden för mer specifika frågor, t ex bostäder, då ni bjuder in representanter för invandrare eller etniska minoritetsgrupper likaväl som andra relevanta intressenter, t ex kommunala bostadsbolag, representanter för fastighetsmäklare o s v.

Hur ska det göras? Några förslag:

- **Fokusgrupp:** Bjud in relevanta intressenter till samråd om behov och prioriteringar av åtgärder, inklusive redan befintliga initiativ och möjligheter till samarbete. Var noga med att täcka in alla fyra spåren (information, höjd medvetenhet, genomförande, forskning). När det gäller ämnen som berör intressenter med olika intressen och åsikter (t ex bostads- eller arbetsmarknaden), försök skapa en permanent samrådsgrupp för att arbeta med förslag till åtgärder som skulle kunna accepteras av alla parter.
- **World Café:** Detta är av särskilt stor hjälp när många intressenter vill delta. Ställ fram era bord med 4-5 stolar vardera. Håll tre eller era samtal på cirka 20 minuter. Efter 20 minuter flyttar varje medlem av gruppen till ett annat bord. Ni kan välja att ha en moderator vid varje bord eller lämna kvar en person som "bordsvärd" för nästa runda. Varje samtalsrunda (eller varje bord) bör koncentrera sig på en fråga. Som avslutning inbjuds varje grupp att dela med sig av huvudpunkter och resultat från sina samtal med övriga i den större gruppen.

Förslag på frågor som ska behandlas:

- Vilka är utmaningarna när det gäller etnisk diskriminering i ... [kommunen eller regionen i allmänhet/på bostadsmarknaden] och hur kan de hanteras?
- Vilka är erfarenheterna av tillgång till och deltagande i samband med ... [offentliga tjänster/bostäder/arbetsmarknaden]?
- Hur kan man hantera hinder i fråga om tillgång och delaktighet?
- Vilka goda strategier finns och vad är enligt din uppfattning det väsentliga med dessa goda strategier?
- Hur bör man samla information om människors erfarenheter?

5

STEG Samordning av nuvarande resurser

I många städer finns ett antal organisationer som tillhandahåller olika former av stöd eller aktiviteter för att främja social integration och fredlig samexistens. Utnyttja chansen att utveckla handlingsplanen som ett sätt att samla dessa aktörer, samordna aktiviteter, resurser och utbyte av varandras aktiviteter och erfarenheter. Detta gör det möjligt att utveckla kunskap om vilka resurser och vilken expertis som är tillgängliga och undvika onödigt dubbelarbete.

Att olika typer av organisationer deltar har setts som mycket viktigt. Försök att involvera olika organisationer i utvecklingen av aktiviteter och bjud in olika förvaltningar i ett försök att få dem att bli involverad. Delaktighet när det gäller att utveckla åtgärder uppmuntrar till möten mellan olika intressenter och underlättar nätverksaktiviteter.

6

STEG Förhandla om åtgärder för handlingsplanen

Skapa utrymme för enskilda samtal såväl som bredare möten med tjänstemännen. Börja med att fråga dina kolleger i olika förvaltningar vilka åtgärder de redan vidtar som skulle kunna ingå i planen. Be därefter om förslag till ytterligare åtgärder som de anser lämpliga och möjliga att genomföra i samband med ECCAR:s handlingsplan.

Skilj tydligt mellan åtgärder som inriktas på den "officiella" staden och sådana som riktar sig till den privata sektorn.

De städer som deltog i undersökningen rekommenderar att följande delar ingår i planen:

Strukturera varje kapitel i planen i 4 spår så att de omfattar "mjuka" åtgärder som information och höjd medvetenhet och "hårda" åtgärder som innefattar genomförandet av regler mot diskriminering och enkäter angående icke-diskriminering. Dessa spår skulle kunna vara:

1 - Information och råd, 2 – Höjd medvetenhet, 3 - Genomförande, 4 - Informationsinsamling och forskning

Var beredda på att information och åtgärder för att höja medvetenheten blir enklare att komma överens om, medan åtgärder som inbegriper påföljder/sanktioner ofta kräver mer förhandlingar och övertalning. Men att genomföra åtgärder kring jämlikhet/icke-diskriminering liknar andra områden där fokus ligger på förändrat beteende: exempelvis kan åtgärder för information och höjd medvetenhet när det gäller "att inte dricka alkohol och köra" ha viss effekt men blir ofta

otillräckliga om det inte blir några påföljder för överträdelser. Om man börjar med en struktur som bygger på dessa fyra spår bör det göra det lättare att förhandla fram en effektiv och balanserad handlingsplan.

Se till att åtgärder utformas så att de inte bara inriktar sig på invandrare och andra etniska minoriteter utan också **riktas till befolkningen i stort**:

- Åtgärder mot rasism och diskriminering fokuserar vanligtvis på offer och förövare, men försummar ofta befolkningen i stort, d v s vittnena. Alla kan komma i kontakt med rasism/diskriminering, i sin egenskap som släkting, vän, kollega, granne eller vittne till en diskriminerande handling. Inbegrip åtgärder vilkas syfte är att skapa en känsla av gemensamt ansvar.
- Åtgärder vilkas syfte är social inkludering behöver också fokusera på hela befolkningen. Utöver mycket konkreta åtgärder som språkinlärning eller frågor som gäller migrationslagstiftningen bör seriösa åtgärder som syftar till att främja respektfull och fredlig interkulturell samexistens och ett inkluderande samhälle rikta sig till hela befolkningen.

7

STEG Utarbeta handlingsplanen

Samordna åtgärderna med ECCAR:s 10 punkters handlingsplan. Diskutera och förhandla med förvaltningarna om åtgärder för att fylla i tomrummen. Samordna olika förvaltningar och ge därmed alla åtgärder en övergripande karaktär.

Se till att tidsplanerna för genomförande fastställs och att åtgärderna är operationella: i vilket skede och vid vilken tidpunkt kan en åtgärd ses som avslutad? Om det är möjligt klarlägg/definiera riktmärken och indikatorer för resultat och framsteg.

Tips! Utse en ansvarig kontaktperson för varje åtgärd. Det kommer att göra uppföljningen mycket enklare.

Inkludera alla förvaltningarna i beslutet om vilka åtgärder som bör ingå. Fastställ handlingsplanen. Om så behövs, gör en sista runda bland förvaltningarna för att få deras godkännande.

Tips! Skicka första utkastet till handlingsplanen på remiss till olika intressenter för förslag och kommentarer (t ex invandrarorganisationer, lokala föreningar, andra icke-statliga organisationer, fackföreningar, arbetsgivare o s v). Kommunicera med ECCAR och UNESCO för att få deras reaktion på utkastet. ECCAR och dess vetenskapliga rådgivare kan också delta som konsulter: kontakta sekretariatet för att få information om detta.

Se till att fylla varje avsnitt i ECCAR-planen med motsvarande åtgärder. Varje avsnitt bör kombinera åtgärder som hänvisar till de fyra spåren: information, höjning av medvetenhet, genomförande och insamling av information/forskning. För varje åtgärd bör en ansvarig person utses som kontakt för samordnaren.

RISKER, UTMANINGAR

Ett fenomen som kan uppstå efter att mycket energi använts för att övertyga andra att delta är att plötsligt väldigt många vill få med sina åtgärder eller prioriteringar i handlingsplanen, inklusive en del som är inte särskilt relevanta.

Vissa politiker argumenterar mot handlingsplanen och/eller förnekar förekomsten av rasism och diskriminering

Kontroversiella diskussioner om handlingsplanen som helhet

Kontroversiella diskussioner uppstår om spår 3 (genomförande, inklusive påföljder) och spår 4 (finansiering av forskning). Båda kan ifrågasättas med argumentet: "Är det verkligen en uppgift för kommunen?"

ÅTGÄRDER FÖR ATT MINIMERA RISKERNA

Håll er till handlingsplanens redan bestämda struktur enligt ECCAR-avsnitten och de 4 spåren och se till att alla åtgärder är relevanta för syftet med handlingsplanen. Kontinuerliga förhandlingar på politisk och administrativ nivå kan vara nödvändiga ända fram till slutet.

Se till att argumenten har stöd i exempelvis vetenskaplig forskning, statistik och annan information från den lokala antidiskrimineringsbyrån, diskrimineringsombudsmannen eller andra relevanta aktörer, tidningsartiklar, tv-dokumentärer, samråd med det civila samhället (särskilt representanter för grupper som utsätts för diskriminering).

Inkludera i planen några mer allmänt accepterade "mainstream" åtgärder som några förvaltningar redan vidtar. Dessa förvaltningar kommer att därmed ha ökat intresse av att ge planen mer publicitet. På det viset blir det svårare att ifrågasätta handlingsplanen i dess helhet.

Förbered argument som klarlägger att planen blir tandlös utan dessa spår och att kommunen som demokratisk institution har sina egna intressen och maktbefogenheter när det gäller att konkretisera lika rättigheter och möjligheter.

RISKER, UTMANINGAR**ÅTGÄRDER FÖR ATT MINIMERA RISKERNA**

Svårigheter att få kontakt med externa aktörer som behövs för vissa specifika åtgärder

Varje förvaltning ansvarar för kontakterna med externa aktörer som behövs för specifika åtgärder. Utnyttja etablerade kontakter från tidigare samarbete. Överväg och påvisa potentiella fördelar med handlingsplanen för de externa aktörerna.

Handlingsplanens utveckling och utformning kräver stora ansträngningar.

Samordnaren ska inte vara ensam om denna uppgift utan ska kunna förlita sig på ett lag (ett team).

Säkerställande av finansiering med viss kontinuitet

Förstärk samordningen för att effektivisera hanteringen av resurserna. Ha en särskild budget för att genomföra och utveckla de planerade åtgärderna.

Det finns så många organisationer och föreningar i det civila samhället att de inte ens känner till varandra och till och med konkurrerar med varandra.

Arrangera utbytesmöten hos de olika organisationerna för att underlätta deras kännedom om varandras arbete.

Begränsade mänskliga och ekonomiska resurser

Undvik dubbelarbete. Innan något nytt tillkommer, se till att samordna vad som redan finns. Bedöm behoven innan nya tjänster tillkommer. Skapa synergier mellan olika tjänster.

Arbetet kräver ett bredare perspektiv som gör det möjligt att ta itu med vissa aktuella frågor kring invandring.

Att korsa förvaltningsgränser gör det möjligt att visa kommunens invånare att den kommunala förvaltningen består av olika delar.

FRÅN ORD TILL HANDLING

STRUKTURELL FÖRANKRING

8

STEG Fullmäktigebeslut om handlingsplanen

Se till att handlingsplanen antas genom ett beslut i fullmäktige. Klargör att varje förvaltning är ansvarig för att handlingsplanen inbegrips i förvaltningens budget.

RISKER, UTMANINGAR

ÅTGÄRDER FÖR ATT MINIMERA RISKERNA

Ett oppositionsparti tar sin kritik till tidningar och/eller andra medier.

Framlägg vetenskapliga argument och hänvisa till forskning och annan dokumentation som klarlägger att diskriminering utgör ett allvarligt problem när det gäller mänskliga rättigheter, demokrati och hållbarhet.

Diskussioner utbryter även inom majoriteten.

Var beredd på att förhandlingar kan vara nödvändiga fram till de sista minuterna före beslutet.
Kommunicera fördelarna med planen till hela befolkningen.

På politisk nivå har en ytlig plan utan tydliga mål, tidsram o s v antagits.

Se till att planerna innehåller långsiktiga och kortsiktiga perspektiv, inklusive deadlines för granskning och uppdatering. På administrativ nivå ska man hålla den politiska nivån tillräckligt informerad om konkreta mål och åtgärder. Tänk på kravet om extern rapportering till ECCAR och UNESCO; sådana krav bidrar ofta till konkretisering.

9

STEG Sätt upp en kommitté för att genomföra handlingsplanen

Ett framgångsrikt genomförande av planen kräver mer än ett inledande telefonsamtal och ytterligare ett två år senare. Det rekommenderas att regelbundna kommunikationskanaler etableras för att påminna förvaltningar om genomförandet av planen och behovet att agera inför utmaningar och övervinna tveksamhet. De speciella uppgifter som gäller för en förvaltning beror på vilka åtgärder de har ansvar för.

En lovande praxis har varit att inrätta **en kommitté** för att genomföra handlingsplanen. Denna kommitté möts regelbundet (t ex en gång i månaden) och involverar alla aktörer som är relevanta för att genomföra en planerad åtgärd.

Handlingsplanens **samordnare** är ansvarig för att följa upp de konkreta åtgärderna.

Samordnarens uppgifter:

- påminna förvaltningarna om deras engagemang genom att ställa positiva frågor om deras framsteg
- hitta balansen mellan att driva på genom att regelbundet fråga "Vad har ni gjort hittills?" och ändå inte kräva alltför mycket rapportering
- visa att man är tillgänglig för frågor och stöd
- agera inte ensam: involvera kollegor som har goda kontakter med andra förvaltningar
- tänk på att samordnaren inte är ansvarig för olika åtgärder - detta är och bör vara den relevanta förvaltningens ansvar

Tips! Motivera (visa uppskattning för vad som fungerar bra, ställ frågor om framsteg, peka på fördelar) i stället för att få människor att känna sig övervakade eller utsatta för påtryckningar.

RISKER, UTMANINGAR

Vissa förvaltningar avstår från att agera eller minskar sitt engagemang med tiden

ÅTGÄRDER FÖR ATT MINIMERA RISKERNA

I det här skedet kommer det att löna sig att en samordnare har utsetts och att det finns en namngiven kontaktperson för varje åtgärd: påminn förvaltningarna om deras ansvar.

Stöd förvaltningar med kontakter och bra exempel som visar vad som är möjligt.

RISKER, UTMANINGAR

Vissa målgrupper (t ex fastighetsmäklare) är ovilliga att delta

ÅTGÄRDER FÖR ATT MINIMERA RISKERNA

Visa på vetenskaplig forskning och evidens, och ta kontakt med dessa aktörer med inställningen: "Vi kan göra det ena och det andra, men vad skulle ni kunna göra och hur kan vi samarbeta?" Lyft fram riskerna med inaktivitet inom den branschen. Understöd och engagemang från politiker kan behövas.

DET DAGLIGA ARBETET

10

STEG Kontinuerlig uppföljning av genomförande och framsteg

Respektive förvaltning ansvarar för att genomföra olika åtgärder. Samordnarens uppgift är att hålla kontakt med ansvariga personer och se till att genomförandet finns på agendan. Motivera och underlätta regelbundet utbyte och rapportering om framsteg och utmaningar i samband med genomförandet.

Samordnaren har till uppgift att:

1. arrangera enskilda samtal med olika kontaktpersoner.
2. arrangera regelbundna sammanträden med förvaltningar (2-4 gånger om året) varvid ansvariga tjänstemän uppmanas att presentera information om hur långt man nått när det gäller genomförandet. Att dra ihop tjänstemän från olika förvaltningar stimulerar, eftersom deltagarna för det mesta vill kunna presentera några framsteg. Man kan diskutera utmaningar när det gäller genomförandet och god praktik och goda erfarenheter. Bjud in/involvera berörda personer (d v s de som ska gynnas av åtgärderna) för att ge feedback om framsteg och eventuella ändringar.

11

STEG Bedömning och analys

Utarbeta ett schema för rapportering som ska ge nödvändig information men inte kräver mycket extra arbete. Låt det exempelvis ingå i redan befintliga rapporteringskrav. Inkludera förvaltningar i utvecklingen av uppföljningsplanerna som ett sätt att förbereda acceptans för rapporteringssystemet.

Tips! ECCAR kan ge stöd i bedömningsprocessen. Kontakta sekretariatet för ytterligare information.

UPPFÖLJNING

Handlingsplanerna bör granskas, uppdateras och anpassas regelbundet. Intervjuade personer beskrev det arbetet så här: man måste ”kontinuerligt vattna prärien för att hålla den grön”.

12

STEG Rapport till ECCAR

ECCAR kräver att dess medlemmar lämnar in en rapport vartannat år.

Tips! Använd sammanställningen av denna rapport som ett sätt att få kontakt med olika förvaltningar. Engagera er i den kollektiva utvärderingen av åtgärder som vidtagits och bana därigenom väg för att utveckla en ny handlingsplan för nästa period.

RISKER, UTMANINGAR

Att följa verkliga och specifika resultat. Bedömning huruvida planen har tillräcklig räckvidd eller inte, det vill säga om åtgärderna uppfyller befintliga behov. Det krävs för att kunna fatta rätt beslut hur man ska fortsätta.

ÅTGÄRDER FÖR ATT MINIMERA RISKERNA

Det är viktigt att tänka på mätbara indikatorer från första början när man utvecklar åtgärder för handlingsplanen. Tillhandahåll bevakning (se kapitel om bevakning)

HÅLLBARHET

Det är viktigt att främja långsiktiga åtgärder. Att kunna tänka på lång sikt är väsentligt, även om det är svårt med tanke på den administrativa logik som följer valperioderna. Politiken måste baseras på en konceptuell ram som möjliggör en strategisk politik.

Dra lärdomar från uppföljningsmöten (se ovan) och utvärderingsverksamhet (intervjuer med aktörer inom civilsamhället som är verksamma inom området) för att ytterligare utveckla åtgärder som kan ingå i en senare handlingsplan.

FRAMGÅNGSFAKTORER

Enligt dem som har intervjuats är de viktigaste framgångsfaktorerna:

- **ECCAR medlemskap**, under ledning av UNESCO, är till hjälp vid förhandlingar om en omfattande handlingsplan (särskilt i små och medelstora städer)
- **Engagerade individer på hög politisk och administrativ nivå** som främjar handlingsplanen
- Involvering av många aktörer i **en utvecklingsprocess som bygger på delaktighet** där de tillsammans bidrar till att konkretisera dokumentet
- Inled med en god **behovsbedömning** för att utveckla åtgärder som verkligen är lämpliga och nödvändiga
- **Gott samarbete mellan de politiska och administrativa nivåerna**, vilket innebär politiskt stöd för de förhandlingar som krävs på administrativ nivå, och kontinuerlig återkoppling angående verksamheten och dess utveckling från olika förvaltningar till deras politiska chef. Kommunens politiska ledning kan utgöra en betydelsefull länk mellan de två nivåerna.
- En **samordnare** som är en kompetent och aktiv tjänsteman med ett brett nätverk
- En **kontaktperson** i varje förvaltning som har ansvarig ställning och lätt kan nås av samordnaren
- **Kontinuerlig och regelbunden kommunikation** med de personer som ansvarar för genomförandet i de respektive förvaltning, både i planens förberedelsefas och när det gäller att genomföra handlingsplanen
- **Tydliga och mätbara mål** för bevakning/uppföljning
- **Regelbunden revision och uppdatering** vartannat eller vart tredje år
- **God samordning av resurser och aktiviteter** som utförs av olika aktörer
- **Regelbundna samråd med organisationer i civilsamhället**

GENOMSLAG OCH RESULTAT

Processen att få fram en handlingsplan och följa upp dess genomförande genom utbyte av erfarenheter men ibland också besvärliga diskussioner - skapar en dynamik och attitydförändring inför ett öppnare sätt att involvera människor i att försöka något nytt.

Förvaltningar reflekterar över utformningen av åtgärder för icke-diskriminering.

Åtgärder vidtas och förbättrar i praktiken livssituationen för den lokala befolkningen.

För att analysera resultatet av din kommuns handlingsplan föreslår vi följande indikatorer:

- Med utgångspunkt i handlingsplanen har konkreta åtgärder genomförts.
- Genomförandet av handlingsplanen har förbättrat utbyte och kunskaper hos kommunens anställda angående icke-diskrimineringsåtgärder. (Enkät bland anställda: hur ofta pratar medarbetare (formellt och informellt) om icke-diskriminering? Vilka antidiskrimineringsåtgärder känner de till?)
- Genomförandet av handlingsplanen har ökat medvetenheten inom förvaltningen om fördelarna med icke-diskriminering. (Undersökning bland anställda: Ser de anställda några fördelar med icke-diskriminering? Om svaret är ja, vilka då? Om det är nej, varför inte?)
- Har handlingsplanen resulterat i mätbara förbättringar av minoriteternas livssituation? (Undersökning bland icke-statliga organisationer, invandrarorganisationer o s v.)
- Har handlingsplanen bidragit till en minskning av antalet diskrimineringsincidenter i relevanta frågor? (Undersökning bland icke-statliga organisationer, invandrarorganisationer, lokala antidiskrimineringsbyråer o s v.)
- En annan idé är att om möjligt utveckla grundläggande studier och analyser (baseline studies) som inledande åtgärd eller innan man genomför handlingsplanen.

RESURSER OCH EXEMPEL

ECCAR 10 Point action plan

<http://www.eccar.info/10-point-plan-action>

Svenska nätverk av städer mot rasism. Sveriges kommuner och landsting och det svenska nätverket av kommuner mot rasism och diskriminering använder samma 10 punkter som utgångspunkt för sitt arbete. Se <https://skl.se/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamstallldhet/rasismdiskriminering/exempelmotdiskrimineringochrasismtiopunktsprogram.700.html>

UNESCO Coalition of Cities' Discussion Paper Series

<http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/fight-against-discrimination/coalition-of-cities/discussion-paper-series/>

En rad studier har genomförts för att samla och analysera praxis och enskilda fall. "The discussion paper series" presenterar resultatet av dessa studier och syftar till att hjälpa kommunerna att bättre formulera sina åtgärder och stimulera debatten på området.

Paper n°1: Un Lexique du racisme : étude sur les définitions opérationnelles relatives au racisme et aux phénomènes connexes [PDF in French, 280 KB]

Paper n°2: Study on measures taken by municipalities and recommendations for further action to challenge racism through education [PDF, 571 KB]

Paper n°3: Indicators for evaluating municipal policies aimed at fighting racism and discrimination [PDF, 934 KB]

Paper n°4: Study on measures taken by municipalities and recommendations for further action to achieve greater vigilance against racism: Commitment 1 of the Ten-Point Plan of Action [PDF, 538 KB]

Paper n°5: Study on Challenges in the Development of Local Equality Indicators – A human-rights-centered model [PDF, 417 KB]

Graz (Österrike) ECCAR Action Plan (German)

http://www.graz.at/cms/dokumente/10201020_410977/f46e0df3/top34%2BBBLG.pdf

Ghent (Belgien): ECCAR Action Plan (English)

<https://stad.gent/sites/default/files/page/documents/ECCAR%2010%20points%20action%20plan%20City%20of%20Ghent%202015-2019.pdf>

Bern (Schweiz) Guiding principles of integration policies (German)

<http://www.bern.ch/politik-und-verwaltung/stadtverwaltung/bss/kompetenzzentrum-integration/fachbereich-information-und-vernetzung/leitbild-zur-integrationspolitik>

Nuremberg (Tyskland): Menschenrechte Aktionsplan (German, English, Spanish, Russian)

<https://www.nuernberg.de/internet/menschenrechte/aktionsplan.html>

Madrid (Spanien): Madrid Plan on Social and Intercultural Coexistence (Spanish, English)

<http://www.madrid.es/UnidadesDescentralizadas/Inmigracion/EspInformativos/MadridConvive/Present/Ficheros/ResumenESPA.PLAN%20Madrid-WEB-1.pdf>

<http://www.madrid.es/UnidadesDescentralizadas/Inmigracion/EspInformativos/MadridConvive/Present/Ficheros/ResumINGLES%20PLAN%20Madrid-WEB-1.pdf>

Bilbao (Spanien): Immigration and Coexistence in Diversity Plan (Spanish)

http://www.bilbao.net/cs/Satellite?c=Page&cid=3000062046&language=es&pageid=3000062046&pagename=Bilbaonet%2FPPage%2FBIO_contenidoFinal

Castilla la Mancha (Spanien): Regional Plan of Social Integration (Spanish)

<http://www.castillalamancha.es/gobierno/bienestarsocial/estructura/dgsfmpsv/actuaciones/integraci%C3%B3n-social>

<http://www.castillalamancha.es/gobierno/bienestarsocial/estructura/dgacsocco/actuaciones/subvenci%C3%B3n-para-proyectos-de-integraci%C3%B3n-social-convocatoria-2016>

<http://www.castillalamancha.es/gobierno/bienestarsocial/estructura/dgacsocco/funcionesycompetencias>

Santa Cruz de Tenerife (Spanien): Santa Cruz Diversa (Spanish)

<http://www.santacruzdetenerife.es/servicios-municipales/atencion-social/servicios/inmigracion-santa-cruz-diversa/>

<http://www.santacruzdetenerife.es/servicios-municipales/atencion-social/servicios/inmigracion-santa-cruz-diversa/santa-cruz-diversa-i/>

<http://www.santacruzdetenerife.es/servicios-municipales/atencion-social/servicios/inmigracion-santa-cruz-diversa/santa-cruz-diversa-ii/>

<http://www.santacruzdetenerife.es/servicios-municipales/atencion-social/servicios/inmigracion-santa-cruz-diversa/santa-cruz-diversa-iii/>

Valencia (Spanien): North-South Plan (Spanish)

[http://www.valencia.es/ayuntamiento/bienestarsocial.nsf/0/E9715CA817803DE4C125755C0044EA39/\\$FILE/PLAN%20NORTE-SUR%202009-20013%20definitivo.pdf?OpenElement&lang=1](http://www.valencia.es/ayuntamiento/bienestarsocial.nsf/0/E9715CA817803DE4C125755C0044EA39/$FILE/PLAN%20NORTE-SUR%202009-20013%20definitivo.pdf?OpenElement&lang=1)

<http://www.valencia.es/ayuntamiento/bienestarsocial.nsf/vDocumentosTituloAux/936FEE90107C6235C125755C0045E2AE?OpenDocument&bdOrigen=ayuntamiento%2Fbienestarsocial.nsf>

Dublin (Ireland): Towards Integration – A city framework (English)

<http://www.dublincity.ie/sites/default/files/content/Community/InterculturalDublin/Documents/Towards%20Integration.pdf>

World café methodology

<http://www.theworldcafe.com/method.html>

